

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Coğrafyamızda zengin bir kültürel çeşitlilik bulunmasına rağmen “tek dil” politikalarına başvurulmuştur. Buna bağlı olarak Kürtçe anadilinde eğitim yasaklanmış, buna karşılık İngilizce, Fransızca, Almanca ve diğer dillerde anadilinde eğitim yapılabilmiştir. Türkçe dışındaki dillerin korunup geliştirilmesi için olanaklar sağlanmamıştır. Özellikle Kürtçenin (Kurmanci, Zazaki) ciddi baskı ve yasaklara maruz kaldığı bilinmektedir. Temmuz 2016’dan sonra da birçok Kürt dili kurumu ile Kürtçe yayın yapan TV, gazete ve dergi kapatılmıştır. Bugün de anadilinde eğitim yasağı sürerken Kürtçe konser, tiyatro vb. etkinliklerde öngörülme-yen yasaklar yaşanabilmektedir. Bu sebeple 15 Mayıs Kürt Dili Bayramı’nda yasaklara dikkat çekilirken Kürtçenin Anayasal güvenceye alınarak eğitim dili olarak kabul edilmesi talep edilmektedir. Kürt dili ve kültürüne yönelik olumsuz politikalardan vazgeçilerek yasakların son bulması ile Kürtçenin korunup geliştirilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai TEMELLİ

Muş Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

Gülistan KILIÇ KOÇYİĞİT

Kars Milletvekili

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye'nin üzerinde kurulduğu coğrafya, kadim halkların bir arada yaşadığı ciddi bir kültürel çeşitlilik barındırmaktadır. Buna karşın on yıllarca kimlik silme politikalarına başvurulmuş, diller yok sayılmıştır. Yasakların etkisiyle bazı dillerin yok olduğu, bugün de bazı dillerin yok olma tehdidi ile karşı karşıya olduğu bilinmektedir. Kürtçe de (Kurmanci, Zazaki, Sorani, Gorani) Ortadoğu'da en çok konuşulan dördüncü dil olmasına rağmen iktidarın retçi, yasakçı ve ayrımcı politikalarından ciddi bir şekilde etkilenmiştir. Çünkü Kürt halkının elbiselerinden renklerine, halaylarından dinledikleri müziğe, yaşadıkları köylerin isimlerinden çocuklarının isimlerine değin geniş bir anti-Kürtçe süreci işletilmiştir. Her ne kadar son yıllarda geçmiş uygulamalar eleştirilerek görece bir serbestlikten bahsedilse de Kürtçenin Anayasal güvenceye kavuşturularak bir eğitim dili olmasının önü açılmamıştır. Bu sebeple anadilinde eğitim talebi, bugün de birçok halkın vazgeçilmez bir talebi olarak canlılığını korumaktadır.

Kürt halkının (Kurmanca, Zaza) da anadiliyle ilgili talepleri hiçbir dönemde güncelliğini kaybetmemiştir. Çünkü Kürt sorununu ortaya çıkaran nedenlerden bir tanesi de Kürt diline yönelik yasaklardır. Oysaki Kürtler, Mezopotamya ve Anadolu'da yaşayan otokton halklarla birlikte ortak kültürel mirasın başat üreticisi olagelmışlerdir. Bugün dünyanın birçok köşesinde on milyonlarca Kürt yaşamaktadır. Buna rağmen Kürt dili (Kurmanci, Zazaki) Anayasal güvenceye kavuşturulmamış, korunup geliştirilmesi amacıyla ciddi tedbirler alınmamıştır. Çünkü Kürtçe anadilinde eğitim yasağı bugün de devam etmektedir. Devletin ırkçı politikalarının yaratmış olduğu siyasi iklim nedeniyle Kürtçe konuştuğu için bazı yurttaşlar ayrımcılığa maruz kalıp linç edilmiştir. Hatta bu sebeple yurttaşların öldürüldüğü olaylar da hala yaşanabilmektedir.

Siyasi iktidarların ilgisizliğine rağmen Kürtçenin korunup geliştirilmesi amacıyla birçok sivil inisiyatif gelişmiştir. Bu kapsamda Kürt dili eğitimi veren kurumlar açılırken Kürtçe yayın yapan televizyon, gazete ve dergilerin sayıları da hızla artmıştır. Fakat darbe girişiminin akabinde Temmuz 2016'da ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) kapsamında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerden (KHK) Kürt dili de etkilenmiştir. Çünkü OHAL sürecinde Kürtçe yayın yapan Özgür Gün Tv, Denge Tv, JiyanaTv, Van Tv, Azadiya Welat vb. televizyon ve gazeteler ile Kürt dilinin korunup geliştirilmesi amacıyla faaliyet yürüten Mezopotamya Kültür Merkezi, İstanbul Kürt Enstitüsü, Kürt dili Araştırma ve Geliştirme Derneği (Kürdi Der), Ahmede Hani Dil Akademisi, Ferzad Kemanger İlkokulu, Kürt Yazarlar Derneği vb. dernekler ve okullar ile belediyelerin bünyesinde faaliyet yürüten Kürtçe kreşler kapatılmıştır.

Bugün Kürtçe sergilenen tiyatro oyunlarına yönelik keyfi yasaklamalar da sıklıkla yaşanmaktadır. Son yıllarda Amed Şehir Tiyatrosu'nun Tartuffe, Teatra Jiyana Nû'nun Bêrû ve Tiyatro Mencil'in Kozik oyunları ile geçtiğimiz aylarda Şano Ar'ın Qral û Travîs oyunu "kamu güvenliği" gibi soyut gerekçelerle yasaklanmıştır. Bazı illerde düzenlenen kitap fuarlarında Kürt yayınevleri davet edilmezken en son İzmir kitap fuarında Pirtuka Kurdi standı, bandrollü olmasına rağmen Kürtlerle ilgili bazı kitaplar gerekçe gösterilerek polislerce basılmıştır. Kürtçeyle ilgili yasaklamaların görüldüğü bir yer de Türkiye Büyük Millet Meclisi olmaktadır. Çünkü milletvekillerinin anadillerinde yapmak istedikleri selamlama ve bayram kutlamaları Anayasa gerekçe gösterilerek engellenmektedir. Yine ortaokullarda haftada iki saat verilen Kürtçe seçmeli derslerin tercih edilmesinin önünde de ciddi zorluklar çıkarılırken Kürtçe öğretmen ataması için sadece 10 kontenjanın ayrılması yeterli değildir.

Bunların etkisiyle Sosyopolitik Saha Araştırmaları Merkezi'nin yayınladığı raporlarda da ciddi bir dil kaybının yařandđđı görölmektedir. Öyle ki yaş küçöldükçe anadilinde konuşmanın da azaldđđı tespit edilmiştir. Söz konusu raporda anadilinde eğitim olmaması, en önemli tehdit olarak görölürken araştırmaya katılanların %99,4'ü anadillerinin korunup geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Dolayısıyla 15 Mayıs Kürt Dili Bayramı'nda Kürt halkının sokaklarda yürüyüşlerde ve birçok kentte konferanslarda buluşmasının sebebi, anadilinin temel bir hak olarak kabul edilmesi çağrısıdır. Bu sebeple Kürt dili ve kültürü üzerindeki öngörölmeyen baskı ve yasakların araştırılarak anadilinin korunup geliştirilmesi amacıyla gerekli adımların atılması gerekmektedir.